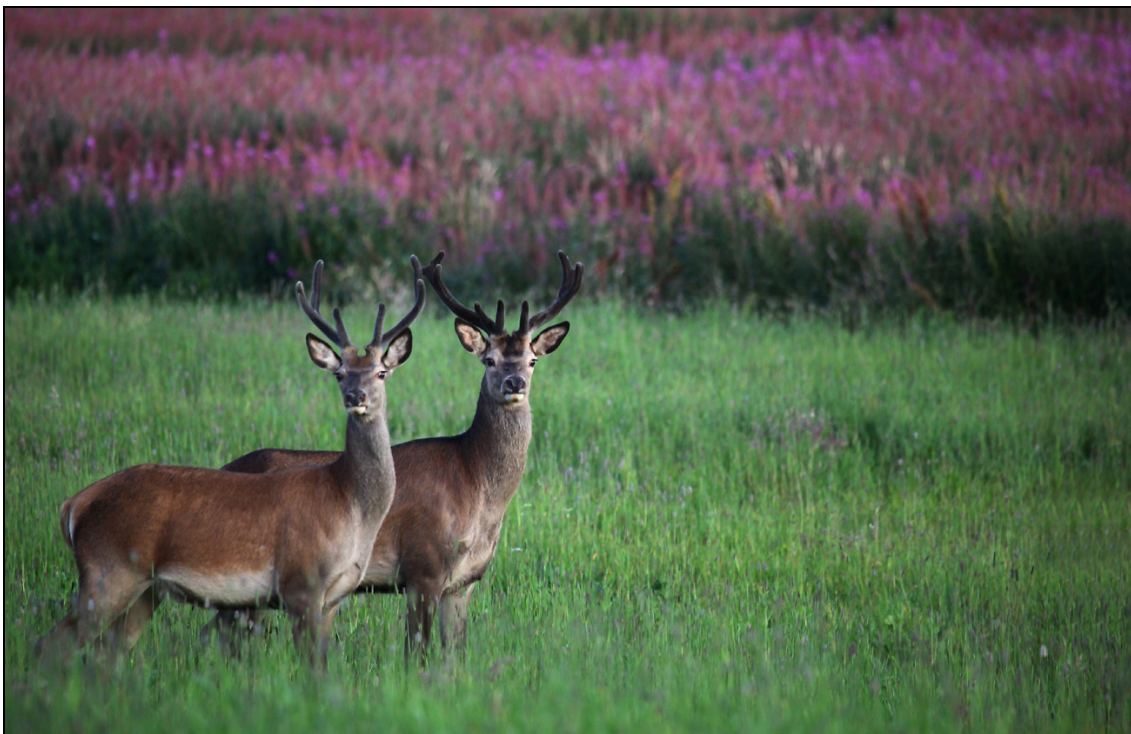

Forvaltningsplan for hjort Smøla Kommune

2011- 2016

Foto: Wigdis Wollan

1.0 Forord.

Smøla kommune ved avdeling Bygg og Forvaltning innehar ansvaret for den kommunale viltforvaltningen. Hjortebestanden i kommunen er å anse som en stor viltressurs som trenger god forvaltning for å forvalte ressursen optimalt uten at det skaper for mye konflikter med biologisk mangfold og næringsinteresser.

Etter oppfordring fra landbrukskontoret i Smøla våren 2010, la Østsiden driftsplanområde frem et forslag til forvaltningsplan for kommunen. Noe av informasjonen som er presentert i denne forvaltningsplan er derfor hentet i fra Østsiden sitt forslag. Utarbeiding av den kommunale forvaltningsplanen startet høsten 2010, hvor Viltnemnda vedtok en arbeidsgruppe som skulle utarbeide forvaltningsplanen. Arbeidsgruppen bestod av en representant fra Viltnemnda, Smøla Jeger- og fiskeforening, Smøla Sau og geit, Smøla Bondelag, Smøla Produsentlag, Smøla Grunneierlag, samt Terje Bruseth og Nina Iren Ugelvik i fra Smøla kommune. Asbjørg Kanestrøm fra Viltnemnda var leder for arbeidsgruppen, mens Nina Iren Ugelvik fra Smøla kommune var sekretær.

Arbeidsgruppen har hatt flere møter i løpet av vinteren 2011, og ett arbeidsmøte hvor alle valdledere deltok for å fastsette hvilke målsettinger en skal ha videre for hjorteforvaltningen i kommunen.

En vil derfor gi en takk til arbeidsgruppen for innsatsen og valdlederne for gode innspill.

Av økonomiske midler fikk en tildelt kr. 15.000 fra Fylkeskommunen i Møre og Romsdal gjennom "Tilskudd til vilttiltak" som går hovedsakelig til møte- og annonsekostnader. En retter derfor også en takk til Fylkeskommunen for støtten.

Smøla kommune,
avdeling Bygg og Forvaltning

Nina Iren Ugelvik
Landbrukskonsulent

Terje Bruseth
Landbrukskonsulent

2.0 Innholdsfortegnelse.

1.0 Forord.....	2
2.0 Innholdsfortegnelse.....	3
3.0 Innledning.....	4
4.0 Hjortebestanden i Smøla kommune.....	5
4.1 Bestandsutvikling frem til i dag.....	5
4.1.1 Aldersstruktur og sammensetning av kjønn.....	5
4.1.2 Bruk av beiteområde og kvalitet på beite.....	8
4.1.4 Hjort og trafikken.....	10
4.2 Valdstruktur og tellendes areal.....	11
5.0 Forvaltningsmål og tiltak.....	13
5.1 Bestandsstørrelse.....	13
5.2 Kjønn- og alderssammensetning.....	15
5.3 Helsetilstand og produksjonsevne.....	16
5.4 Arealbruk og trekkemønster.....	17
5.5 Organisering og jaktinnsats.....	19
6.0 Handlingsplan.....	22
6.1 Hjortebestanden.....	22
6.1.1 Bestandstørrelse.....	22
6.1.2 Kjønn- og alderssammensetning.....	23
6.1.3 Overvåking og informasjonsinnsamling.....	23
6.1.4 Bruk av ”Sett Hjort” skjema.....	24
6.1.5 Slaktevektregistrering.....	24
6.1.6 Årlig vårtelling på innmark.....	25
6.1.7 Fellingsstatistikker.....	26
6.1.8 Helsetilstand og produksjonsevne.....	26
6.2 Hjortens påvirkning på omgivelsene.....	27
6.2.1 Hjorten og trafikken.....	27
6.2.2 Leveområdene til hjorten og beiteskader i landbruket.....	28
6.3 Den lokale hjorteviltforvaltningen og jaktorganisering.....	29
6.3.1 Valdstorelse og organisering.....	29
6.3.2 Rammer for bestandsplaner.....	29
6.3.3 Informasjonsarbeid.....	31
6.3.4 Ettersøksordninger og rutiner.....	31
6.3.5 Feilskyting.....	31
7.0 Forvaltning av hjort i Smøla kommune frem mot år 2016.....	32
8.0 Litteratur.....	33

3.0 Innledning.

Smøla kommune har i dag en stor hjortebestand å forvalte. I 2010 ble det gitt totalt fellingstillatelse på 81 dyr, der 83 dyr ble felt. En stor hjortebestand gir en god økonomisk avkastning fra årlig jakt, samt en høy rekreasjonsverdi for de involverte i jakta. Samtidig vil en stor hjortebestand i kommunen komme i konflikt med de lokale omgivelsene hvor en ser økte beiteskader på innmark, flere trafikkulykker med hjort involvert og øvrig press på biologisk mangfold blir resultatet. Samtidig vil hjortebestandens helse og produktivitet gå ned ettersom bestandstettheten øker.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å beskrive kommunens mål for hjorteforvaltningen og fremstille tiltak for å nå målene. Samtidig skal forvaltningsplanen gi en god oversikt over dagens bestand, fremtidige utfordringer og gi et rammeverk for den lokale hjorteforvaltningen i kommunen. Rammevilkårene er fastsatt i Viltloven og tilhørende forskrifter.

Planen skal være styrende for den kommunale hjorteforvaltningen og være rammeverket for rettighetshavernes planlegging. For at rettighetshavernes bestandsplaner skal bli godkjent må de følge de rammer og føringer som er gitt i kommunens forvaltningsplan.

Fagbegreper benyttet i forvaltningsplanen:

- **Driftsplanområde:** Et geografisk område som består av flere vald sammenslått til et driftsplanområde kommunen godkjenner for jakt på hjort. Planområdet må utarbeide en driftsplan som godkjennes før det tildeles fellingstillatelse fra viltmyndigheten.
- **Driftsplan:** Jaktrettshavernes flerårige plan med målsettinger for forvaltningen, og beskrivelse av den årlige avskytning for hjort i et driftsplanområde eller vald.
- **Vald:** Det geografiske området som kommunen godkjenner for jakt på hjort og som tildeles fellingstillatelser fra viltmyndigheten.
- **Tellende areal:** Antall dekar av de arealtype som vedkommende art benytter regelmessig over flere år.
- **Minsteareal:** Minste antall dekar tellende areal som skal ligge til grunn for godkjenning av et vald og for hver fellingstillatelse der dette tildelingsgrunnlaget benyttes.
- **50 % - regelen:** Kommunen kan ved tildeling av fellingstillatelser fravike minstearealet med inntil 50 %. Dette gjelder kun for beregning av fellingskvoter, ikke

fravik når det gjelder godkjenning av vald. Etter bestemmelsene i Forskriften om forvaltning av hjortevilt og bever, § 6, kan kommunen fravike minstearealet med 50 % ved tildeling av fellingstillatelse. Dette innebærer at tildelingen kan øke eller redusere antallet fellinger med inntil 50 %, i forhold til det antallet dyr som minstearealet tildeler.

- **Bestandsplan:** Jaktrettshavernes flerårige plan med målsettinger for forvaltningen, og beskrivelse av den årlige avskyting for hjortevilt i et vald.

4.0 Hjortebestanden i Smøla kommune.

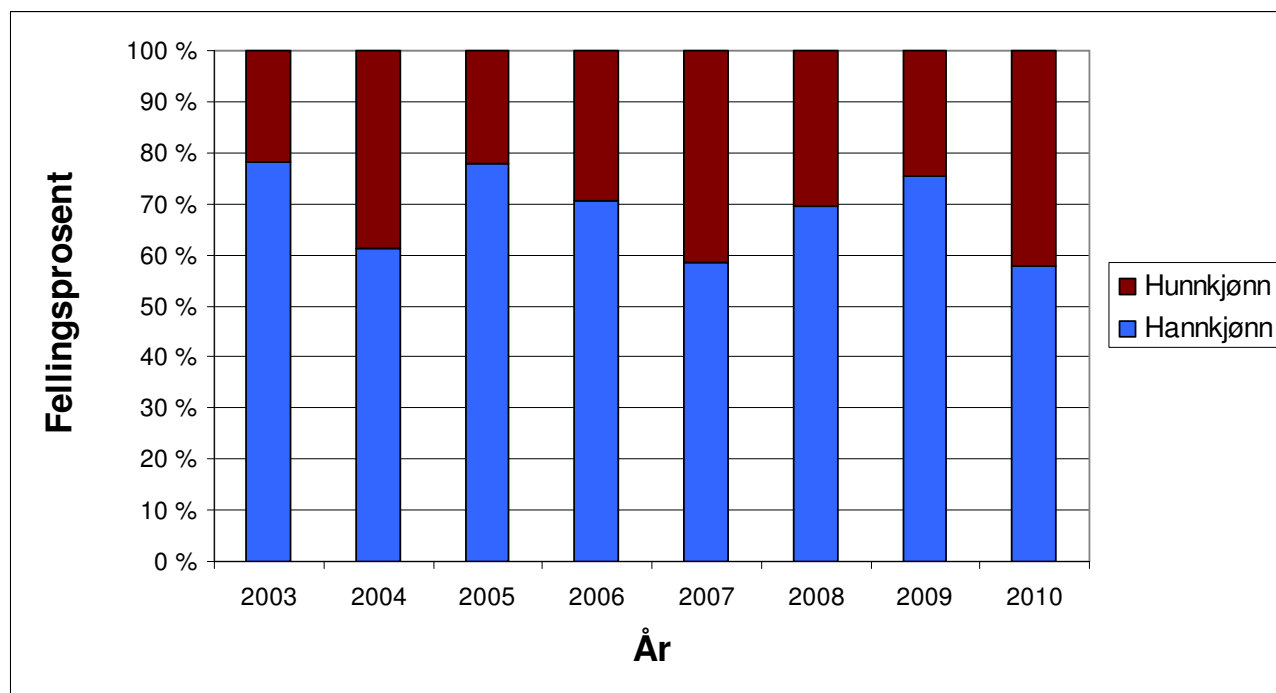
4.1 Bestandsutvikling frem til i dag.

Hjorten vandrer en god del i løpet av året for å finne nye og gode beiteområder. En god del hjort har i senere år svømt over fra Hitra, Aure og Tustna til Smøla for å beite. I tillegg er det sikkert en del utvandring ifra kommunen, uten at man har tallfestet dokumentasjon på det. En har liten mulighet for å endre på disse vandringsrutene for hjortebestanden, så for å regulere bestanden må man derfor fokusere på faktorer som påvirker dødeligheten og produksjonen i bestanden lokalt. Det er først og fremst hjortejakta som påvirker bestanden mest. Andre bestandsregulerende faktorer er naturlige dødsårsaker og trafikkulykker.

Milde vintrer har gitt lav vinterdødelighet i bestanden og relativt god kondisjon på dyrene om våren. Produksjonsdyr i god kondisjon fører videre til mange overlevingsdyktige kalver som har gitt bestanden rom for vekst og utvikling.

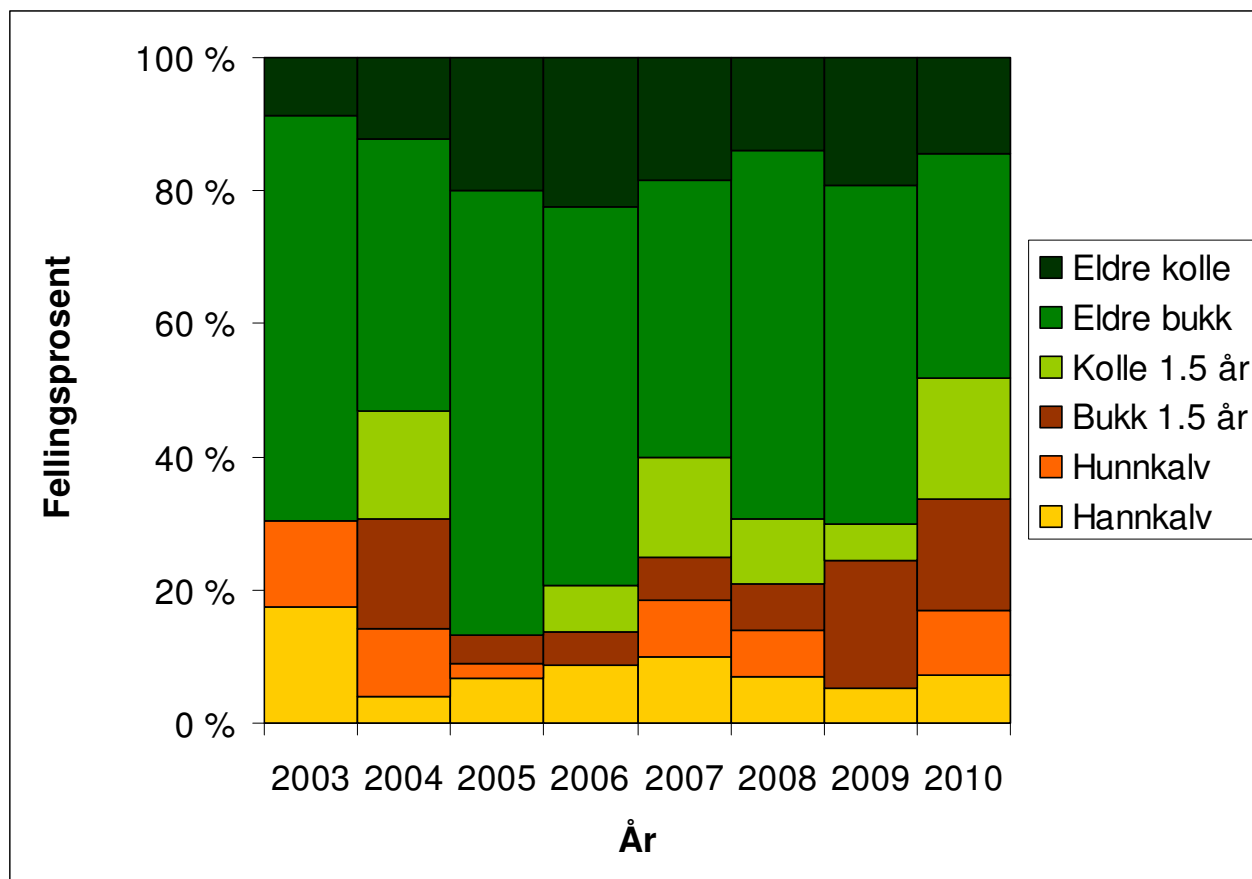
4.1.1 Aldersstruktur og sammensetning av kjønn.

Det er viktig å vite om kjønns- og alderssammensetningen til den lokale hjortebestanden for å oppnå en målrettet og presis forvaltning fremover. Smøla kommune har resultater ifra årlige fellingsstatistikker og vårtellinger ifra noen år tilbake, som gir grunnlag til å vurdere kjønns- og alderssammensetning for dagens bestand.

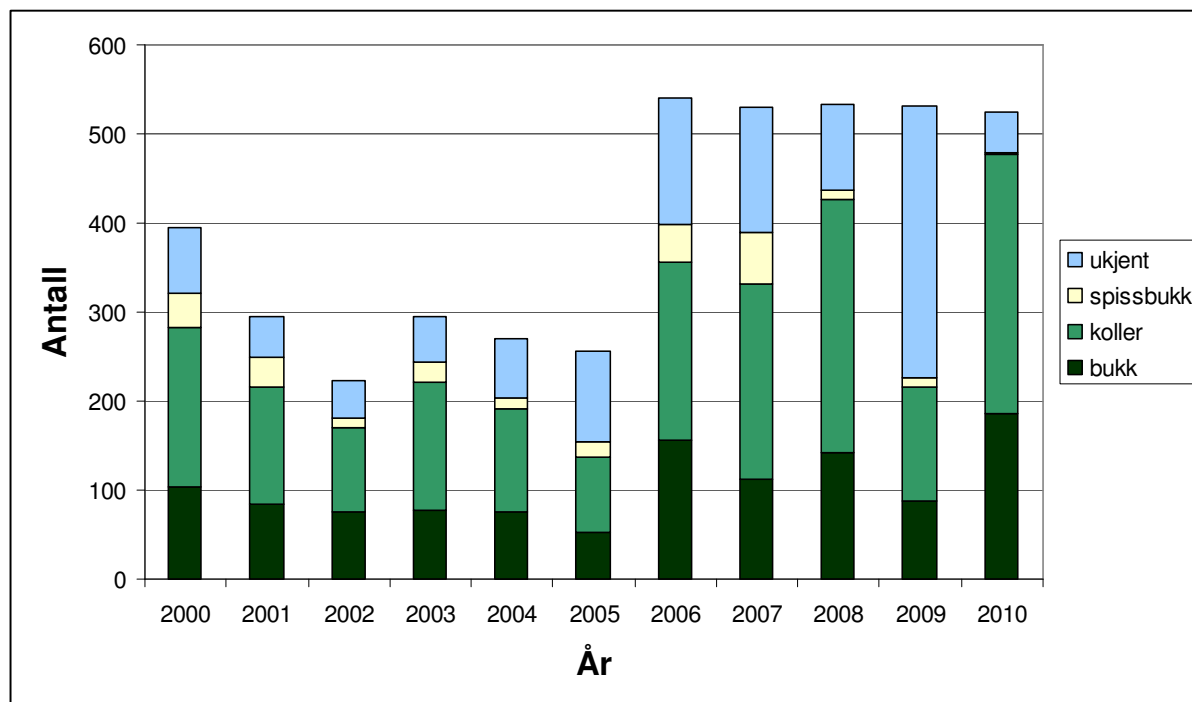
Figur 1. viser prosentvis fordelingen av hann- og hunnkjønn av årlig felte dyr i Smøla for perioden 2003 - 2010.

I følge fellingsstatistikken i perioden 2003 – 2010, er det vist i figur 1. at det er blitt felt mest hanndyr i kommunen. Gjennomsnittlig for 2010 er noe høyere enn landsgjennomsnittet for samme år, som på landsbasis låg på 50 % av begge kjønn (SSB, 2011).

Figur 2. Viser fellingsprosent i perioden 2003 - 2010 fordelt på kjønn og alder.

Om man ser på alderssammensetningen til felte dyr (*figur 2*) for samme perioden består det største uttaket årlig av eldre dyr. Figuren viser at det av hannkjønn er særlig eldre bukker som blir årlig felt.

Figur 3. Oversikt over telte dyr fordelt på kjønn ved årlig vårtelling i Smøla kommune.

Resultatet fra de årlige vårtellingene på innmark i en tiårs periode er presentert i figur 3. En ser at det er registrert flere koller enn bukker, noe som nødvendigvis ikke med sikkerhet viser at kjønns sammensetningen i bestanden er skjev. Koller med kalv viser en større tendens enn bukkene til å trekke inn på innmark om våren for å beite. Samtidig vil dato for utføring av vårtellingene også ha en innvirkning, da noen av bukkene ikke har utviklet horn ved de første telledatoene og kan dermed mistolkes som kolle.

Men flere registrerte koller enn bukker kan også forklare det større uttaket av bukker under hjortejakten. Denne figuren er bare veiledende ettersom kategorien ukjente dyr er representert hvert år i større eller mindre grad. Om en ser på totalt antall dyr observert hvert år var det i 2006 en kraftig økning i bestanden fra ca. 260 dyr året før til 540 dyr. Årene etterpå har antall observerte dyr stabilisert seg med noe nedgang.

4.1.2 Bruk av beiteområde og kvalitet på beite.

Hjorten varierer beite og diett etter årstidene. Om våren og sommeren er unge planteskudd foretrukket, på grunn av skuddenes høye energiinnhold og lettfordøyelighet. Derfor vil svært mange plantearter i mange forskjellige vegetasjonssoner være attraktive for hjorten, på grunn av små mengder av hver enkelt art (*Norsk hjortesenter, 2009*). Men studier viser at planter som hvitveis, blåtopp, smyle, kvein- og svingelarter er preferert (*Hjeljord, 2008*).

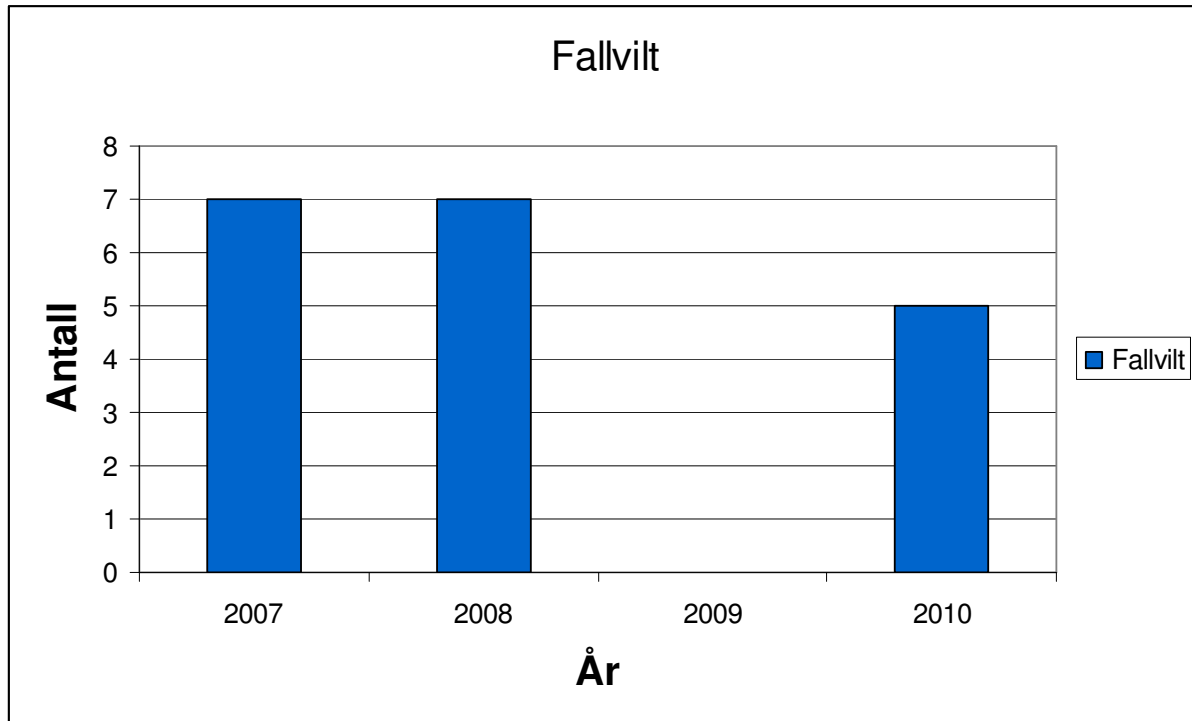
Gras på innmark foretrekkes også, særlig planten timotei, ved tidlig vekstsesong om våren og ved 1. og 2. slått. Hjorten benytter også innmarken godt ved snøfattige vintre. Om høsten og vinteren er beitearealet redusert fra 10 km² i sommerhalvåret til 1 km² per hjort på grunn av energisparing. Energiinnholdet i fôret er i tillegg lavt på grunn av høyt trevleinnhold, men også på grunn av endring i plantekost. Røsslyng, blåbærlyng og knopper av trearter som f.eks. Rogn, Osp og Selje (*ROS-arter*) er typiske beiteplanter. Tilfeller av barkgnaging og spising av granskudd forekommer også (*Norsk hjortesenter, 2009 og Hjeljord, 2008*).

Utmarken i Smøla kommune består hovedsakelig av lyngmark. Mye av dette området er av gammel røsslyng som har liten næringsverdi for hjorten, og blåbærlyng finnes nesten ikke. Av skogsareal finnes det leplantinger av Sitkagran rundt om på øya, samt noen små områder med skog på innsiden av Smøla. Ettersom kommunen også har et typisk kystklima med milde vintre og kjølige somrer, gir disse faktorene utslag i økt beitepress på innmark.

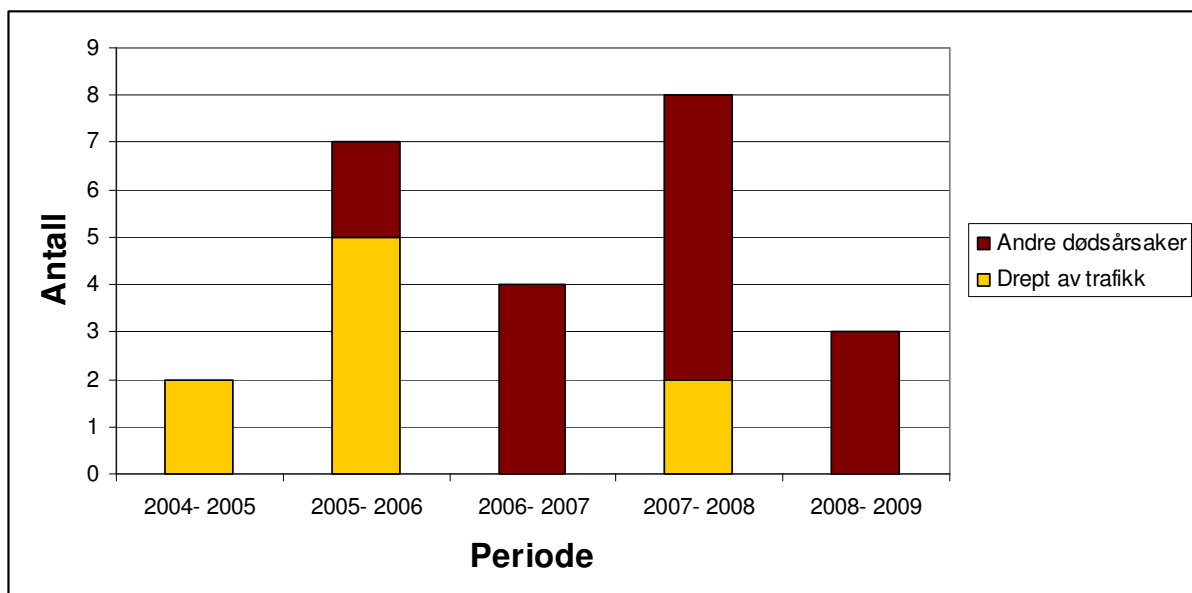
I løpet av de siste årene har hjortebestanden endret trekkemønster i kommunen. Tidligere har store deler av bestanden vært i områder på Sør- og Innsmøla. I dag befinner størstedelen av hjortebestanden seg innenfor området fra Nordvik til Nerdvik og opp til "Romkrysset" på Frostadheia. Dermed står mange av valdene ellers i kommunen relativt tomme, noe som reduserer fellingsprosenten betydelig.

4.1.4 Hjort og trafikken.

Figur 4. Oversikt over antall fallvilt registrert i hjorteviltregisteret for perioden januar 2007 – mai 2010.

Figur 5. Oversikt over dødsårsak til registrert fallvilt i perioden 2004 - 2009. Tall hentet fra Statistisk Sentralbyrå.

Tall hentet fra Statistisk Sentralbyrå presenterer antall hjort drept av trafikk fra perioden 2004 til 2009 i kommunen. Periodene i figur 5. følger jaktåret fra 1.april til 31.mars, noe som forklarer hvorfor årlig fordeling av fallvilt er litt annerledes fremstilt enn i figur 4.

Fra januar og frem til mai år 2010 er det videre innrapportert i hjorteviltregisteret 5 påkjørsler med hjort.

Ut ifra figur 4 og 5 er det i kommunen lite uhell mellom hjort og kjøretøy. Ikke spesielt mange, men tallet er stigende. Trafikkuhell involvert med hjort skjer periodevis gjennom året, med topper i brunsttiden og om vinteren.

4.2 Valdstruktur og tellendes areal.

Av kommunens 244 km² er 164 207 dekar i dag godkjent som tellende areal for hjortejakt. Fordelingen av tellende areal per vald i 2011 er vist i tabell 1 under.

Tabell 1. Oversikt over godkjente vald i Smøla kommune .

	Vald	Tellende areal, dekar
Østsiden driftsplanområde		59 411
	Sætran	
	Roksvåg ytre	
	Rokstad	
	Frostadheia	
Vestsiden driftsplanområde		34 251
	Vestsmøla	
	Kvistvågen	
	Jøstølen	
Innsmøla Driftsplanområde		20 433
	Innsmøla	
	Ragnes, Rosvold og Elvegard	
Nerdvik/HellesfjordLervik/Gjernes driftsområde		29 672
	Nerdvika/Hellesfjord	
	Lervik/Gjernes	
Kristian Skjølberg (vald 5)		8 070
Edøy (vald 9)		6 979
Kuløy (vald 11)		3 400
Skjølberg (vald 18)		6 342

Arealet består hovedsakelig av lyngmark, men det er også inkludert noe dyrket mark og leplantinger av sitkagran. For mer utdypende informasjon om kvalitet og hjortens bruk av areal, se kapittel 4.1.2.

Ved tildeling av fellingsløyver gjennom bestandsplan (§ 14) eller gjennom rettet avskytning (§ 15) i "forskriften om forvaltning av hjortevilt og bever" skal beslutningen baseres på gjeldende minsteareal. Det er kommunen som fastsetter minstearealet gjennom forskrift, jfr. § 5 i hjorteviltforskriften.

Minstearealet for hjort i Smøla er etter lokal forskrift:

- 5000 dekar for Vestsmøla driftsplanområde
- 2000 dekar for resten av Smøla.

Fra og med jaktperioden i 2011 vil nytt minsteareal for planperioden gjelde på grunnlag av ny informasjon om tetthet av hjort i ulike deler av Smøla:

Tabell 2 Oversikt over ny inndeling av minsteareal for vald/driftsplanområder.

Vald/driftsplanområde	Minsteareal
Østsiden Driftsplanområde	800 daa
Innsmøla driftsplanområde	2000 daa
Vestsiden driftsplanområde	5000 daa
Hellesfjord/Nelvik – Lervik/Gjernes	2000 daa
Skjølberg, vald 18	2000 daa
Skjølberg, vald 5	2000 daa
Kuløy, vald 11	2000 daa
Edøy, vald 9	2000 daa

5.0 Forvaltningsmål og tiltak.

I dette kapittelet presenteres målsettingene for hjortebestanden i Smøla frem mot år 2016.

Hovedmålsetningen med denne forvaltningsplanen er sammenfallende med formålsparagrafene i både viltloven og forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever.

- *Viltloven:*

§ 1. lovens formål

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

- *Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever:*

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å bidra til at forvaltningen av hjortevilt og bever ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Forvaltningen skal legge til rette for en lokal, langsiktig forvaltning med næringsmessig og rekreasjonsmessig nyttiggjøring av viltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som medfører at hjortevilt og bever ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

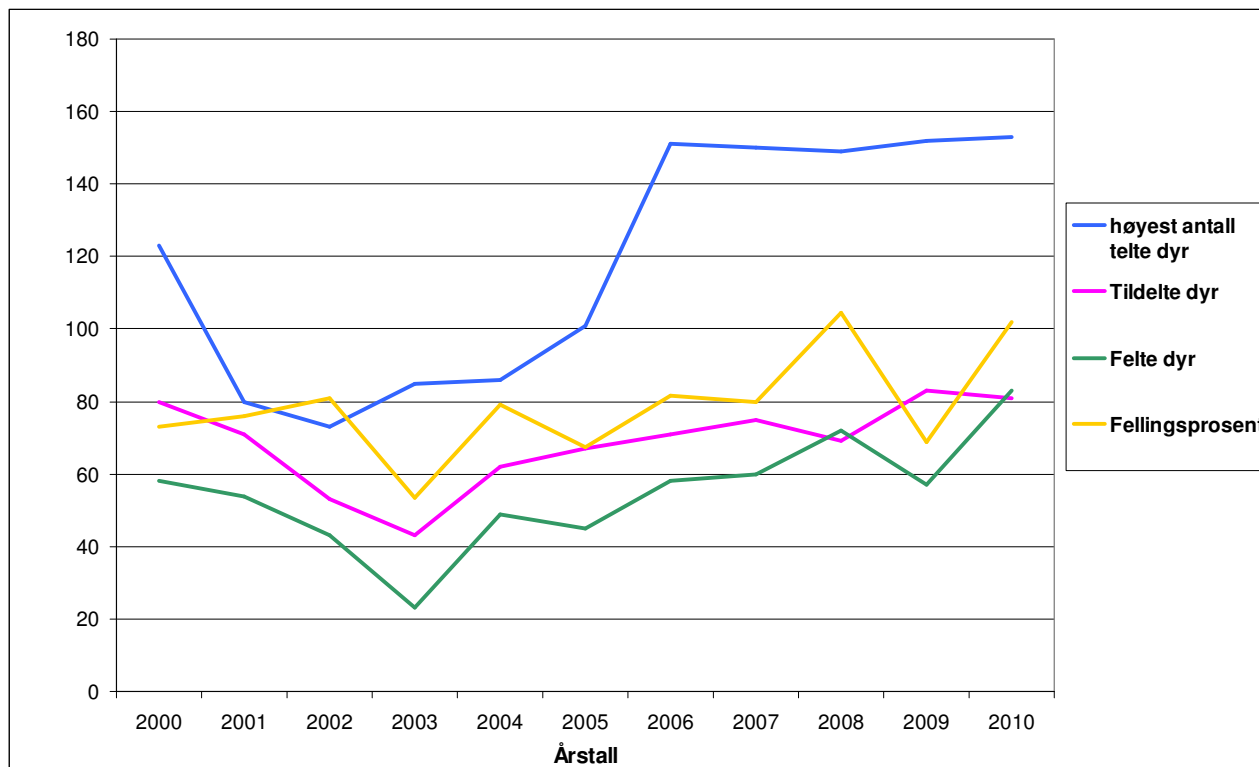
Forvaltningen har også kommet frem til noen konkrete delmål for å nå hovedmålene. Disse er presentert under.

5.1 Bestandsstørrelse.

En for stor hjortebestand i forhold til beitegrunnet vil gi et negativt press på omgivelsene i kommunen. Det er derfor ønskelig at hjortebestanden blir holdt nede på et forsvarlig og balansert nivå, dvs. under den biologiske bæreevnen.

Siden år 1990 har det årlig blitt skutt mellom 53 og 83 hjort i Smøla. Fellingsprosenten har de fleste årene ikke vært tilfredsstillende i enkelte vald/driftsplanområder.

For 2009 var fellingsprosenten 68.6 %, noe som er altfor lavt. Landsgjennomsnittet for samme året var 74 % (SSB, 2010). Høy fellingsprosent og god sammenheng mellom tildelte dyr og felte dyr er nemlig viktig for å ha en målstyrt forvaltning (*se figur 6*).

Figur 6. Viser telledato med høyeste sum telte dyr, tildelte, felte og fellingsprosent av hjort i Smøla i en 10 års periode, 2000- 2010.

Ut ifra figur 6. ser en at telte hjort ved årlig vårtelling har økt de siste 5 årene. For våren 2010 ble det ved telledatoen med høyest antall dyr telt 153 hjort, som er på nivå med 2009 tellingen hvor høyest antall telte dyr var 152 stk. på en dag. En klarer ikke å telle hele bestanden under vårtellingene, men sammen med annen dokumentasjon som f.eks. fellingsstatistikker og sett-hjortrapporter vil dokumentasjonen være svært pålitelige for å kunne anslå total bestandsstørrelse. Ettersom godt over halvparten av bestanden blir registrert årlig ved vårtellinger får en et relativt sikkert inntrykk over bestandsutviklingen.

Målsetting.

- Hjortebestanden i Smøla kommune skal stabiliseres med hensyn til beitegrunnlag, biologisk mangfold, samfunns- og næringsinteresser.
- Bestandsplaner og tiltak skal være tilpasset lokale forhold.
- Redusere hjortestammen raskt i hardt belastede områder. Økt beskatning i en kortere periode der hjorten er mest skadelidende rundt dyrket mark. Som et tiltak for raskt å komme ned på ønsket bestand, vil det være ønskelig å ta ut en større andel produktive dyr (*kolle / kalv*).
- Justere dagens bestand ned til bestandsstørrelse registrert i år 2004.

- Det er ønskelig med tildeling av flere kvotefrie dyr ved tildeling. Dette for at valdene selv kan regulere avskytingen bedre.

Tiltak.

- Justere jaktuttak etter bestandsutvikling og tilgjengelig kunnskap.
- Sikre høyt nok uttak av antall dyr, både av ungdyr og produksjonsdyr.
- Øke tilgjengelig kunnskap og innsamlet data for hjortebestanden i kommunen for å oppnå en bærekraftig og bestandsrettet forvaltning. Dette gjøres gjennom "Sett hjort"-skjema, innsamling av slaktevektdata, fellingsstatistikker og årlige vårtellinger.
- Etablere gode kontaktpunkt og samarbeidsordninger mellom aktører i den lokale forvaltningen.

5.2 Kjønn- og aldersammensetning.

Det er ønskelig med en balansert kjønnsfordeling i hjortebestanden for å sikre fremtidig ønsket produksjon og en viss forutsigbarhet i bestandsutviklingen. Finnes det skjevheter i eksisterende kjønns- og alderstruktur er det spesielt viktig at man tar hensyn til målsettingene under gjennomføring av reduksjonsavskyting.

Som vist i figur 1 og 2 har det i de seneste år vært et større uttak av hanndyr, spesielt eldre bukker, enn av hunndyr. Selv om det ikke er påvist at et skjevt kjønnsforhold fører til redusert produksjon, er det likevel viktig å ha en tilstrekkelig andel bukk i hjortebestanden. Dette for å sikre at nok bukker når fullvoksen alder (6- 7 år), da eldre bukk bidrar til en tidligere brunst hos hunndyra. Tidligere bedekking gir igjen tidligere kalving, og en lengre vekstsesong for disse, som dermed oppnår høyere vekt. På samme tid kan store bukker med stort gevir ha et bedre genmateriale enn små bukker som blir videreført, og dermed også virke positivt inn på veksten og kondisjonen på hjortebestanden. God vektutvikling det første året følger dyret livet ut og vil dermed gi større og mer produktive voksne dyr i god kondisjon.

Målsetting.

- En hjortebestand med naturlig og balansert kjønns- og aldersammensetning.
- Øke gjennomsnittsalderen for voksne hann- og hunndyr.
- Øke andelen store bukker.

Tiltak.

- Retta avskytning i samsvar med tabell 3.
- Ha en nær og regelmessig kontakt med valdene.
- Definere og beskrive krav til rapportering for en planbasert forvaltning.
- Stille krav om pålitelig og presis rapportering.

5.3 Helsetilstand og produksjonsevne.

Smøla kommune har i mange år registrert slaktevekt på felte dyr. Vekta gir en indikasjon på kondisjonen til de felte dyrene, noe som er viktig for å få et inntrykk over hjortebestandens helse – og produksjonstilstand.

Både gode gener og et godt beitegrunnlag gir store dyr i god kondisjon, som igjen vil ha stor produksjonsevne. Vekten avgjør for eksempel hvor stor andel av hunndyrene som blir kjønnsmodne når de er rundt 1.5 år.

Endringer i tilgangen på gode beiter over tid, vil ofte gjenspeiles i slaktevekta til dyret. Det kan være enkelte år der klimatiske forhold gir dårligere kvalitet på beitegrunnlaget. Videre vil en endring i tettheten av bestanden òg kunne ha effekt på dyrenes vekt. En innvandring av dyr til et visst område vil naturligvis ha konsekvenser på mengde tilgjengelig mat per dyr, og dermed påvirke dyrenes vekt. En oversikt over slaktevekt på felt hjort i Smøla vil derfor være en viktig indikator på beitegrunnlaget i forhold til bestandsstørrelsen, og kan være med å indikere bæreevnen til den lokale hjortebestanden. Slik informasjon vil være viktig å bruke for å oppnå en god og presis planforvaltning.

Målsetting.

- Bestanden sin produksjon skal være mest mulig stabil og dermed gi grunnlag for et stabilt uttak gjennom jakt.
- Øke gjennomsnittsalderen på hjortebestanden.
- Beholde eller øke gjennomsnittlig slaktevekt i forhold til dagens nivå.
- Kolle skal ikke felles fra kalv.
- Bestandsstørrelsen skal være tilpasset beitegrunnlaget i utmark.

Tiltak.

- Retta avskytning i samsvar med tabell 3.

- Etablere gode rutiner for innrapportering av slaktevekter for å følge med på utviklingen i bestanden.
- Felling av svake dyr skal premieres.
- Lage og formidle årlige statistikker som viser utviklingen i forhold til målsettingene.
- Årlig evaluere og eventuelt justere avskytingen i samarbeid med valdene.
- Etablere skrapdyrkontroll, og følge med på utviklingen.
- Avskytningsprosenten på kolle må ikke overstige avskytningsprosent på kalv.

Anbefalt sammensetning av kjønn og alder ved årlig uttak for planperioden 2011 – 2016:

Tabell 3. Anbefalt sammensetning av hjort etter kjønn og alder i prosentvis fordeling av sum fellingstillatelser i årlig jaktuttak. Disse tallene skal ikke avvikes med mer enn 10 %.

Dyr	Årlig avskyting
Kalv	25 %
Ungdyr	30 %
Kolle, fra og med 2 års alder	25 %
Bukk fra og med 2 års alder	20 %

Prosentvis fordeling av fellingstillatelser ved godkjenning av nye driftsplaner må sees i sammenheng med bestandsstørrelsen og beitepress på innmark.

Variasjonsbredden i tabell 1 gir rom for utforming av fellingsplaner som tar hensyn til lokale forutsetninger.

Det kreves at jakta viser måtehold på felling av store og eldre dyr. Spesielt bukker som er 100 kg og mer, eller har gevir med ti spir eller flere.

5.4 Arealbruk og trekkemønster.

Hjorten er en dominerendes viltart i Smøla kommune. En for stor hjortebestand vil gi et negativt belastningspress på biomangfoldet og øvrige samfunnsinteresser, men også for selve hjortebestanden (*jf. kapittel 5.3*).

For å hindre slik negativ påvirkning på lokalmiljøet bør bestanden holdes nede på et bærekraftig nivå, men også ved å unngå dumping av feilslått grønnsaksavling/grovfôr i nærheten av dyrket mark. Det er samtidig viktig at de områdene hjorten bruker i dag til beiteområder i utmark, er intakte i fremtiden. En reduksjon i kvalitet eller tilgangen på leveområde vil òg påvirke bæreevnen til hjorten på øya.

I henhold til Forskrift om forvaltning av hjortevilt kan kommunen vedta ulike minsteareal for ulike vald, basert på naturgrunnlag, situasjon for hjortebestanden og problem knyttet til øvrige samfunnsinteresser. For vald uten bestands- og fellingsplan bør tildeling skje etter normativt minsteareal for området. Ved behov for avvik fra slik praksis bør småvald uten bestandsplan inngå samarbeid i et større vald.

Målsetting.

- Størrelsen på bestanden skal ikke påvirke det biologiske mangfoldet negativt.
- God geografisk spredning på hjortebestanden for å unngå økte skadepress på enkelte områder.
- Omfanget av skader på innmark skal reduseres i forhold til dagens nivå.
- Fjerne / redusere tilgang på fôr på vinterbeite (*rundballer / grønnsaker*).
- Kunnskapen om hjortens arealbruk skal bedres.
- Hjortens arealbruk skal tas hensyn til i kommunens areal- og samfunnsplanlegging.
- Omfanget av kollisjoner mellom hjort og kjøretøy skal ikke øke i forhold til dagens nivå.

Tiltak.

- Justere avskytning etter bestandsutvikling og tilgjengelig kunnskap.
- Benytte bestandsplaner der vald blir slått sammen, slik at en får større mulighet til å felle mer dyr i særlig utsatte områder.
- Benytte "50 % regelen" med tildeling av flere dyr i områder hvor beitepresset er særlig stort og omvendt.
- Utarbeide viltkart i kommunen som skal brukes som dokumentasjon i kommunale saker som vedgår hjortebestanden.
- Oppfordre landbruksprodusenter som er sterkt belastet av skader på dyrket areal og rundballer til å gjerde inn avlingene. Vil være kostnadsbesparende på sikt og mest hensiktsmessig for å få en naturlig spredning på hjorten fra de mest belastede områdene.
- Unngå dumping av feilslått grønnsaksavling i nærheten av dyrket mark.
- Kartlegge veistrekk som er mest utsatt for kollisjoner mellom hjort og kjøretøy i trafikken.
- Oppfordre landbruksprodusenter til å lagre rundballer unna trafikkert vei.

- Oppføre varselskilt om hjort, og sørge for oversiktlige veikanter, på veistrekninger hvor det er erfart mye hjortetraffikk.

5.5 Organisering og jaktinnsats.

For å styre bestandsutviklingen er det viktig å opprettholde en høy fellingsprosent og et godt samsvar mellom tildelte og felte dyr.

Som grunnleggendes forutsetning skal hjorten forvaltes gjennom bestandsplaner med basis i større geografiske enheter (*driftsplanområder*). For godkjente vald tildeles kvoten fra kommunen som frie dyr for hele planperioden. I arbeidet med å utforme bestands- og fellingsplan skal det enkelte vald ta hensyn til både lokale forhold og kommunens målsetninger for forvaltningen av hjortebestanden. Det betyr at antall dyr pr. arealenhet kan variere mellom vald. For å håndtere rent lokale forhold kan rettighetshavere i et vald enes om differensiert tildeling innenfor valdet. Slik omforent tildeling kan omfatte både antall løyver og sammensetningen av kjønns- og aldersgrupper spesifisert i fellingsplanen.

Kommunens målsetning om bedre kjønns- og aldersfordeling i hjortebestanden skal gjenspeiles i summen av antall dyr i ulike kategorier som inngår i fellingsplanene.

Variasjonen i slik fordeling mellom fellingsplaner fra valdene, som fremmes for godkjenning i kommunen, skal logisk sett være uttrykk for variasjon i lokale bestandsforhold og hensyn til ulike samfunnsinteresser. Kommunens anbefalte fordeling av kategorier i fellingsplanene (*tabell 3*) gir rom for å takle lokale forhold, samtidig som det sikrer en bedre bestandsstruktur over tid. Forvaltningsopplegget vil etter et par år kunne justeres avhengig av bestandsfakta frem til planperiodens slutt, og evalueringer av erfaringer underveis. I figur 4 er det vist fastsatte fellingskvoter for 2010 og for ett år fremover fordelt for de ulike valda/driftsplanområdene.

Tabell 4. fastsatte fellingskvoter for 2010.

	Hjort i alt	Valgfrie dyr	Hanndyr	Hunndyr	Kalv.
Nelvik/Hellesfjord og Lervik/Gjernes driftsplanområde	15	15			
Innsmøla driftsplanområde	10	10			
Østsiden driftsplanområde	41	41			
Vestsiden driftsplanområde	5	5			

Skjølberg, Kristian, vald 5	4	1	2	1	
Skjølberg, Bjørn, vald 18	1	1			
Kuløya, vald 11	2	1	1		
Edøy, vald 9	2	1	1		

Fellingsprosenten har ut ifra figur 6 ligget mellom 53 – 81 % i tiårsperioden fra 2000 – 2010, med unntak i 2008 da fellingsprosenten var 104 % og 2010 med 102 %. Smøla kommune vil ha som mål å øke fellingsprosenten ved at en ønsker at valdene fyller opp årlig tildelt kvote. I de seneste år har en del av småvaldene ikke fylt opp sin kvote, noe som er årsak til lav fellingsprosent for kommunen.

Det er ønskelig med få og store driftsplanområder i kommunen, ettersom en vil ha større fleksibilitet i forvaltningen og fellingsprosenten blir høyere. Store driftsplanområder kan deles inn i mindre vald som styres av rammene for driftsplanområdet. Alle som jakter innenfor de ulike valdene må da forholde seg til det interne regelverk satt av driftsplanområdet. En slik organisering gir også muligheter for å utvikle bytte- og overgangsordninger mellom valdene innenfor driftsplanområdet. En har fleksibilitet i forhold til eiendomsgrenser, og kan i større grad jakte og felle dyra der de har tilhold innenfor driftsplanområdet.

I kommunen er det i dag 4 driftsplanområder og 4 vald med fellingstillatelse. Av disse 8 jaktområdene har 4 av disse bestandsplan. Vald uten bestandsplaner får tildelt dyr etter § 15 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt. Dette er mindre effektivt for å nå målene for ønsket bestandsutvikling. Det betyr også en strammere tildeling med strafferettslige konsekvenser ved feilskyting.

Målsetting.

- Øke fellingsprosenten ytterligere i kommunen.
- Det er ønskelig at valdene selv kan regulere avskytningsprosenten på alders og kjønnskategoriene i større grad.
- Smøla skal ha en best mulig valdorganisering i forhold til hjortens levemønster og arealbruk.
- All hjorteforvaltning i Smøla kommune skal i perioden 2011 - 2016 være planbasert, og godkjenning av bestandsplan skal være knyttet til kravet om god valdstruktur.

- God innrapportering av datamateriell fra jegere, vald og grunneiere som angår hjortebestanden. Kommunen skal samle inn og bruke datamateriell som grunnlag til videre forvaltning. God innrapportering vil resultere i en mer presis og bedre hjorteviltforvaltning som vil tjene alle parter.

Tiltak.

- Etablere gode kontaktpunkt og samarbeidsordninger mellom aktører i den lokale forvaltningen.
- Legge til rette for ønsket valdorganisering.
- Kommunen og viltnemnda tilrettelegger for registrering av informasjon angående hjortebestanden ved å informere og sende ut nødvendige dokumenter (*f.eks. skjemaer til utfylling*) i rett tid.
- Etablere rutiner som stimulerer til fullstendig innrapportering av sett- hjort.
- Videreutvikle gode rutiner for vårtelling.
- Mer fokus på å få valdene til å fylle opp tildelt kvote.
- Gi tillatelse til at kun 10 % av årlig fellingstillatelse/ avskytingsplan kan overføres til påfølgende år.
- Tildele kvotefrie dyr og/ eller tildele kalv og ungdyr samlet under ungdyrkategori.
- Etablere et hjorteviltråd i kommunen, der alle driftsplansområdene og utenforstående vald er representert og kommunen fungerer som sekretariat. Rådet skal arbeide med overordnede problemstillinger vedrørende hjorteviltforvaltningen i Smøla.

Kolle og kalv.

Foto: Wigdis Wollan

6.0 Handlingsplan.

For å nå målsettingene for hjortebestanden er en nødt til å gjennomføre tiltak for å styre bestanden mot det ønskelige forvaltningsmålet. Under denne prosessen vil en danne seg erfaringer om hvor godt de enkelte tiltakene fungerer, og hva som eventuelt bør forandres. Det er også viktig å forbedre rutinene en har fra før på innrapportering, datainnsamling, og informasjonsflyt mellom jegere, grunneiere og den lokale viltforvaltningen. Med fastsatte forvaltningsmål, tiltak og god informasjonsflyt vil en i større grad være i stand til å se helheten i hjorteviltforvaltningen.

6.1 Hjortebestanden.

6.1.1 Bestandstørrelse.

For å nå målsettingene om en bestand på linje med bestanden i år 2004, sett ut resultat for vårtelling presentert i figur 6, er en nødt til å kontrollere tilveksten i bestanden. Det kan gjøres ved rettet avskytning og ved å ha et stort nok uttak av dyr.

Tilveksten bør i stor grad kontrolleres ved et høyt uttak av dyr, særlig av yngre dyr.

En bør også huske på at et av forvaltningsmålene er å redusere antall voksne hunndyr for å redusere produktiviteten i bestanden. Dette er noe å ha i bakhodet ved fastsetting og tildeling av løyve. En er med andre ord nødt til å følge nøye med bestandsutviklingen fremover, slik at en vet at en kommer innenfor de avgrensa rammene og målsettingene som denne forvaltningsplanen fastsetter.

Tabell 5. Fordeling av ansvar mellom partene som forvalter hjortebestanden på Smøla. Oversikten er ment som et forslag til hvordan en kan legge opp arbeidet, og er ikke på noe måte bindene.

Tiltak	Formål	Jeger	Grunneier	Kommunen/viltneimnd
Øke/ redusere jaktpresset etter hvert som bestanden utvikler seg	Holde bestanden på et balansert nivå jf. hovedmålsettingen for forvaltningsplanen	Felle tildelte dyr	Tilrettelegging for effektiv utøving av jakt	Vurdere bestand og tildele løyve etter målrettet avskytning
Overvåkning av bestanden	Få oversikt over status. Se om tiltakene fungerer	Fylle ut "sett hjort" – skjema, innrapportering av slaktevekt, kjever, vårtellinger etc.	Tilrettelegging for effektiv utøving av jakt	Føre statistikk og vurdere iverksetting av tiltak. Organisere vårtellinger.

6.1.2 Kjønn- og alderssammensetning.

På grunn av høy innvandring av hanndyr fra nabokommunene, er kjønnfordelingen noe uforutsigbar på Smøla.

Det er ønskelig å øke gjennomsnittsalderen på bestanden, særlig av hanndyrene, for å ha en positiv effekt på kalvenes vektutvikling og kondisjon. En bør samtidig ha et større uttak av ungdyr og koller for å redusere bestandens produktivitet og heller la færre kalver med bedre kondisjon vokse opp. Dette vil gi positive ringvirkninger for landbruket på Smøla som plages med beiteskade fra hjort.

For at det årlige uttaket av eldre dyr ikke skal bli for høyt har en sett som målsetting at summen av det årlige uttaket ikke skal overskride 45 % av det totale uttaket.

Ved kontroll av felt dyr skal dyrets kjever kontrolleres for å kunne gi en mer eksakt aldersbestemmelse.

6.1.3 Overvåking og informasjonsinnsamling.

Etter den nye forskriften om "forvaltning av hjortedyr og bever" ble gjort gjeldende fra mars 2002, har mer ansvar og oppgaver knyttet til hjorteviltforvaltningen blitt delegert ned til lokalt

nivå. For å nå de målene som blir fastsatt i denne forvaltningsplanen for Smøla kommune er det derfor viktig å ha god nok kunnskap om den lokale hjortebestanden. Dette gjøres ved å fortsette med dagens innsamling av data og å forbedre innsamlingsrutinene for å oppnå et mer presis datagrunnlag i fremtiden.

For å stimulere til god datainnsamling og rapporteringsrutiner innfører denne forvaltningsplanen registrerings- og rapporteringsplikt. Ved mangelfull pliktoppfyllelse kan kommunen gi reduksjon i fellingstillatelser i det påfølgende året etter den mangelfulle datainnsamlingen og innrapporteringen. I vald som er en del av et driftsplanområde vil antallet reduserte dyr gå som tilleggdyr. Disse tilleggdyrene kan andre vald fra samme driftsplanområde søke om å få felle, hvis de har overholdt plikten, og deres årlige kvote er fylt. Vald utenfor driftsplanområder får en ordinær reduksjon i fellingstillatelsen det påfølgende året etter mislighold av registrerings- og rapporteringsplikt.

6.1.4 Bruk av ”Sett Hjort” skjema.

”Sett Hjort” registreringene gir viktig informasjon for forvaltningen, ettersom de viser en endring i både alders- og kjønn sammensetning i bestanden. Med slike registreringer kan en se endringer i forholdet mellom for eksempel kolle/bukk (*alders/kjønnfordeling*), kolle/kalv (*andel produktive hunndyr*) og andre viktige data som sier noe om bestandsstørrelse og utvikling.

Fra og med 2012 vil forvaltningen sette press på at valdene innleverer ”sett hjort” skjema ved jaktslutt. Forvaltningsplanen innfører obligatorisk føring og innlevering av sett- hjortskjema. Dette innebærer at alle jegere må føre sett- hjortskjema i henhold til skjemaets veiledninger. Det innebærer også at alle vald som hører til i driftsplanområder, og vald uten driftsplaner, må levere inn korrekt utfylt sett- hjortskjema til kommunen innen fastsatt frist. Viser til forvaltningsplanens registrerings- og rapporteringsplikt.

6.1.5 Slaktevektregistrering.

Innrapportering av slaktevekter er viktig informasjon som først og fremst forteller noe om kondisjonen og helsetilstand til dyret. Men det gjenspeiler også forholdet mellom hjortebestanden og beitegrunnet. Undersøkelser fra overvåkningsprogrammet til Direktoratet for naturforvaltning på hjort på Vestlandet, viser til resultater at slaktevekten går ned i områder hvor bestandstettheten øker (*Mysterud og Langvatn, 2003*).

Ved registrering av slaktevekt kan en også følge utviklingen til vekten på ungdyr og koller. Dette er særlig viktig ettersom det er i hovedsak vekten som avgjør når hunndyrene kommer i brunst ved 1.5 års alder.

Også her er det opp til jegerne hvor flinke de er til å registrere og innrapportere slaktevekten på felte dyr. Innrapportering av slaktevekter skal føres på sett- hjortskjema som hvert vald sender til kommunen til fastsatt frist. Viser til forvaltningsplanens registrerings- og rapporteringsplikt.

6.1.6 Årlig vårtellinger på innmark.

Ettersom mange dyr av bestanden beiter på innmark på vårparten, vil organiserte tellinger lett kunne gi et godt datagrunnlag for den lokale hjorteforvaltningen. Det vil igjen føre til at en lettere kan fange opp endringer i bestandsstørrelsen over tid.

Kommunen har over mange år registrert vårtellinger på innmark ved hjelp av frivillige og interesserte mennesker i kommunen. I tillegg til den kommunalt organiserte tellingen, må det i fremtiden legges opp til tellinger i regi av driftsplanområdene. Kommunen kommer til å stille krav om at dette gjennomføres ved godkjenning av driftsplan.

Gjennomføringen av vårtellinger bør skje av samme mannskap hver år for å unngå ulik registrering. Rutiner og plassering i felt må være mest mulig likt hvert år for å oppnå et sikkert datagrunnlag. Tellingene bør starte første mandag i april med minst 3 påfølgende tellinger hver mandag. Dette for å lette arbeidet med å bestemme kjønn og alder, da erfaringer viser at hanndyr har felt gevir ved dagens telledatoer. I tillegg unngår en at så mange tellinger sammenfaller med utkjøring av husdyrgjødsel på innmark.

For å unngå dobbelttellinger, skal tidspunktet på døgnet koordineres, slik at alle tellinger i kommunen starter samtidig. Det skal også settes opp faste observasjonsruter – og lokaliteter, slik at tellingene skjer med samme metode hvert år, samt at det sikrer at tellingene blir geografisk riktig fordelt i kommunen. I denne sammenhengen skal det av kommunen, i samarbeid med grunneiere og jaktledere etc., utarbeides kart over observasjonsruter- og lokaliteter. Kartene skal medbringes på tellingene slik at dato, tidspunkt, alder, kjønn og antall kan kartfestes. Ruter og lokaliteter skal være forklart i respektives driftsplanområder.

En vet ikke med sikkerhet hvor stor del av bestanden som blir registrert ved årlige vårtellinger, men andelen telte dyr i totalbestanden antas å endre lite over år. Tallene fra utførte vårtellinger siden 2004 viser i midlertidig en klar indikasjon på at hjortebestanden på deler av Smøla i de senere år har vært i sterk vekst.

6.1.7 Fellingsstatistikker.

Tildeling av dyr avgjøres årlig ut ifra resultater fra vårtellinger og tidligere erfaringer. Etter endt jakt har en oversikt over antall felte dyr og kan utregne fellingsprosent for året.

Fellingsstatistikken er derfor som nevnt tidligere viktig for å vurdere hjortebestandens utvikling og hvordan forvaltningen skal utføres videre.

Tabell 6. Oversikt over gjennomsnittstall fra vårtellinger, tildelte dyr, felte dyr og fellingsprosent i en tiårs periode.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gjennomsnitt av årlig vårtelling, stk.	59	99	74	56	74	68	64	130	133	134	145	105
Høyest antall reg. dyr ved telledato, stk.		123	80	73	85	86	101	151	150	149	121	153
Tildelte dyr, stk.	57	80	71	53	43	62	67	71	75	69	83	81
Felte dyr, stk.	43	58	54	43	23	49	45	58	60	72	57	83
Fellingsprosent	75,4	73	76	81	53,5	79	67,2	81,7	80	104,4	68,7	102

6.1.8 Helsetilstand og produksjonsevne.

Det er fastsatt i målsetningene for forvaltningsplanen å øke uttaket av ungdyr og voksne hunddyr som anses som produksjonsdyr, samt spare de store bukkene. Dette vil som sagt gi bedre kondisjon og vitalitet på de kalvene som vokser opp, noe som vil følge dyrene livet ut og til neste generasjoner.

Flåttpopulasjonen har økt de seneste årene og utgjør en helsetrussel for hjortedyr samtidig som de bidrar til videre økning av flåttbestanden. En vil derfor følge utviklingen av flåttangrep på hjort fremover for å se utviklingen.

Om en under hjortejakta ser dyr som er betydelig svekket, eller skadet, er det naturligvis viktig å få felt dyret for å hindre lidelse (jf. *Dyrevelferdsloven*). Det gjelder særlig dyr i dårlig kondisjon eller av lav vekt, som for eksempel kalver som er fødd sent i sesongen. Deformert gevir trenger ikke å være tegn på dårlig helsetilstand hos dyret, og i visse tilfeller har

undersøkelser vist at slike dyr kan ha andre positive egenskaper, som kan være til fordel for den lokale hjortebestanden (*Harris et al. 2002*). Det er derfor ikke nødvendig å fokusere på å ta ut slike bukker. Det viktigste er å ta ut små kalver, skadde og syke dyr (*skrapdyr*).

Om en feller dyr som av en eller annen grunn er svekket, må en kontakte Smøla kommune og informere om dette. Kommunen har satt som et tiltak å etablere skrapdyrkontroll. De som utfører skrapdyrkontrollen får melding om felling av potensielle skrapdyr fra jegere eller jaktleder innen 48 timer etter at dyret er felt. Kontrolløren sender meldingen videre til kommunen med informasjon om tid, sted, vekt, kjønn og alder. En ønsker også at de som vil utføre skrapdyrkontrollen også utfører vanlig fellingskontroll ved behov.

For å få bedre oversikt på produksjons- og vekstforhold på hjortebestanden på Smøla, kan det være aktuelt å innføre kjeveinnsamling som sendes til analysering for eksakt aldersbestemmelse. Voksen hjort (2,5 år og eldre) er umulig å aldersbestemme helt korrekt uten en analyse av tenner. En eksakt aldersbestemmelse sammen med slaktevekt kan gi et bilde på produksjons- og vekstforhold til hjortebestanden i Smøla. Dette fordi en kan se hvor mye hjorten vokser i forhold til alder. Slik undersøkelse vil også være med på å vise hjortebestandens mattilgang, da en høy vektutvikling vil bety god mattilgang og lav vektutvikling vil bety det omvendte. I denne sammenhengen er det viktig å se på hvilke kostnader og ressurser dette vil medføre før et slikt prosjekt blir igangsatt.

6.2 Hjortens påvirkning på omgivelsene.

6.2.1 Hjorten og trafikken.

Selv om bestanden har økt de siste 4 årene, har ikke statistikken over årlig trafikkuhell med hjort fulgt etter i like stor grad. Noe av forklaringen for at antall trafikkuhell ikke er så stor på øya kan skyldes landskapet. Kommunen har et flatt og oversiktlig landskap med lite skog langs veiene, som gjør det lettere å oppdage dyrene i tide.

Fremtidig mål for dette området er at antall påkjørsler av hjort ikke skal økes fra dagens nivå.

6.2.2 Leveområdene til hjorten og beiteskader i landbruket.

For at skadenivå på landbruksareal blir holdt nede på et "akseptabelt" nivå, er det viktig å holde bestandstettheten av hjort lavest mulig i utsatte områder. Tiltak som å benytte "50 % regelen" kan sørge for større uttak av dyr i disse områdene.

Andre tiltak er å ta ut produksjonsdyr i problemområder for å holde tilveksten nede på et kontrollert nivå. Utfordringen med dette tiltaket er at en ikke kan være sikker på om det er lokale eller streifdyr fra andre plasser i lokalmiljøet som blir felt. Dersom skadeområdet inngår i et større vald med bestandsplan, kan man sørge for at uttaket av dyr er størst i områder med høyest skadeproblematikk.

Som nødløsning kan kommunen gi fellingstillatelser på problemdyr som gjør stor skade. Etter 1. juni kan dette løyvet bli trukket fra tildelingene til høsten (*jf. Forskrifta om forvaltning av hjortevilt og bever*).

For at den kommunale viltforvaltningen skal ha en viss oversikt over skadeomfanget på innmark, er det ønskelig at det blir innrapportert skader påført av hjort fra grunneiere og jegere. Over tid vil slik innsamlet informasjon gi grunnlag for å se utvikling og omfang av beiteskader, som kan tas med som dokumentasjon i offentlig viltforvaltning. Dette er også nyttig for å se hvilke eventuelle tiltak mot skadebeiting som fungerer i praksis.

For at presset på jordbruksareal skal være minst mulig er det viktig at hjortebestanden har alternative beiteareal å henvende seg til. Om tilgangen på gode nok beiteareal blir for liten, vil det resultere i ubalanse i bestandstetthet og beitegrunnlag. Dette vil videre føre til mindre tilgang på mat per dyr og et økt skadepress på innmark, samt økt andelen kollisjoner mellom hjort og kjøretøy.

Etablering av viltåkrer i kommunen har vært vurdert under planprosessen som et tiltak for å redusere beitepress på innmark. Tiltaket er i midlertidig ikke tatt med, da en ønsker å ha en hjortebestand tilpasset beitegrunnlaget i utmarken, samt få bestanden mer spredt utover øya.

Ved planer om utbygging av nye industri- /boligområder eller andre formål som kan påvirke hjortens muligheter til å utnytte gode beiteområder, skal en i saksbehandlingen ta med en vurdering av den påvirkningen utbyggingen vil påføre hjortebestanden i området. Høringer om slike tiltak vil bli tatt opp ved Smøla landbrukskontor og i det fremtidige hjorterådutvalget.

6.3 Den lokale hjorteviltforvaltningen og jaktorganisering.

6.3.1 Valdstorelse og organisering.

Ved å etablere større og færre driftsplanområder og vald i kommunen ville det forbedre kommunikasjonen og organiseringen av oppgaver innenfor hjorteviltforvaltningen. Å etablere et hjorterådutvalg i kommunen vil forsterke god informasjonsflyt mellom partene som berører lokal hjorteviltforvaltning.

Søknad for godkjenning av nye vald sendes til kommunen eller til viltnemnda innen 15. mai. Hva søknaden skal inneholde er forklart i "Forskrift om forvaltning av hjortedyr og bever" § 9. Ved endring av etablerte vald, skal valdrepresentant melde fra om endringer til kommunen eller viltnemnda innen 1. mai.

Godkjente vald tildeles fellingstillatelse hvert år uten årlig søknad. Fellingstillatelsen skal være utsendt innen 15. juni fra kommunen. Etter årlig endt jakt skal valdrepresentant innen 10 dager fra jaktslutt sende inn årlig fellingsresultat på fastsatt skjema og "sett hjort" skjema til kommunen eller viltnemnda. Kommunen eller viltnemnda har videre en 30 dagers frist fra siste jakt dag til å rapportere fellingsresultater inn til Statistisk Sentralbyrå.

Fellingsavgiften er fastsatt til å være 350 kr per voksne dyr og 210 kr per kalv, med forbehold om endringer.

6.3.2 Rammer for bestandsplaner.

For å få en god oversikt over mål og forvaltning i kommunen ønsker forvaltningen at godkjente vald også utarbeider bestandsplaner for sitt område på lik linje med driftsplanområdene. Dette for å forbedre oversikten og organiseringen av hjorteforvaltningen i kommunen.

For godkjente vald tildeles kvoten på frie dyr (*på basis av minsteareal*) ifra kommunen for over hele planperioden. Vald som ikke har bestandsplaner enda, vil fellingstillatelsen bli gitt på grunnlag av "Forskrift om forvaltning om hjortevilt og bever" § 15 om målrettet avskyting.

Bestandsplanen skal ifølge ”Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever” § 14 inneholde status, mål, tiltak for å nå målene og en plan for avskytning. Det viktigste er å få frem målsettingen for bestandsutviklingen og en årlig plan for avskytning i antall, fordelt på kjønn og alder. Maksimalt antall dyr som kan tildeles og skytes et enkelt år er det årlige planlagte uttaket sammen med ekstradyrkvoten. Ekstradyrkvoten kan ikke være større enn 20 % av det samlede planlagte uttaket av hjort for planperioden. Bestandsplanen kan også inneholde andre relevante opplysninger, som for eksempel i forhold til skadeproblematikken. Planer til godkjenning skal leveres inn til kommunen for godkjenning innen 15. mai.

Ved utforming av bestandsplaner skal det enkelte valdet ta hensyn til både lokale forhold og kommunens målsettinger for hjorteviltforvaltningen. Det betyr at antall dyr pr. arealenhet kan variere mellom valdene.

Kommunens målsetting om bedre kjønns- og alderssammensetning i hjortebestanden skal gjenspeiles i summen av antall dyr i ulike kategorier som inngår i fellingsplanene. Variasjon i slik fordeling mellom fellingsplaner fra valdene, som fremmes for godkjenning i kommunen, skal logisk sett være uttrykk for variasjon i lokale bestandsforhold og hensyn til ulike samfunnsinteresser. Kommunens anbefalte fordeling av kategorier dyr i fellingsplanene (*tabell 3*) gir rom for å takle lokale forhold, samtidig som det sikrer en bedre bestandsstruktur over tid.

Valdene oppfordres også til å innføre interne regler som stimulerer til ønsket avskytning og behandling av skrapdyr. Kommunen anser i dag felte kalver under 17 kg som skrapdyr felt før 15.oktober, og under 22 kg etter gitt dato. For kolle er vektgrensa 37 kg og bukk 50 kg. Skrapdyr går ikke av ordinær kvote, men det betales likevel fellingsavgift på dyret. De skal også meldes og kontrollveies samme dag.

Kommunen ønsker også å synkronisere de enkelte bestandsplanenes varighet, slik at en kan få en samtidig revisjon i takt med en overordnet gjennomgang av bestanden og eventuelt revidering av kommunens målsetninger. Derfor fastsetter en i denne forvaltningsplanen at maksimal lengde på en driftsplan er inntil 3 år. Årsaken er at mye kan skje i løpet av en 3 års periode, og det kan være nødvendig å endre kurs underveis.

6.3.3 Informasjonsarbeid.

Det vil fremover være viktig at datainnsamlinger og dokumentasjoner for den lokale hjortebestanden blir behandlet og tilgjengelig til videre bruk for å oppnå mest mulig kunnskap om den lokale hjortebestanden. Med økte kunnskaper om hjortebestanden vil forvaltningen bli mer presis og effektiv. Det er også viktig at kommunen sørger for at innsamlet informasjon fører til at denne blir behandlet og formidlet tilbake til jegere og andre interesserte, slik at hensikten bak registreringer og innrapporteringer blir tydelig også for andre enn bare forvaltningsmyndigheten.

I forbindelse med informasjonsarbeidet skal det arrangeres et kurs i planperioden, som tar for seg slaktig av hjort. Dette for å gi kunnskap til de jegere og andre interesserte aktører som ønsker det, om hvordan viltet skal håndteres i forhold til hygiene og rasjonell utnyttelse av viltproduktet.

God kommunikasjonsflyt og samarbeidsevne mellom de ulike aktørene, grunneierne, jegerne og kommunen, samt etablering av et hjortevilråd vil fremtidig gi en god hjorteviltforvaltning i Smøla.

6.3.4 Ettersøksordninger og rutiner.

Ethvert skudd avfyrt mot hjort skal sees på som et potensielt treff, og dermed skal det alltid utføres et grundig ettersøk.

Alle vald og driftsplanområder skal også inngå kontrakt med en godkjent ettersøksekvipasje før hjortejakta starter. I dag er det to godkjente ettersøksekvipasjer i kommunen.

6.3.5 Feilskyting.

Ved feilskyting skal jegeren ilegges en intern bot som en reaksjon for uønsket felling.

Feilskutte dyr kan overføres til vald innenfor driftsplanområdet som ikke har fylt sin tildelte kvote, og som er villig til å ta imot slaktet. Skriftlig rapport om tilfellet skal sendes til driftsplanstyret ved valdansvarlig innen 12 timer etter fellingen fant sted. Feilskyting utover totalt tildelt kvote for driftsplanområdet er straffbart etter Viltloven § 48, og skal rapporteres til viltnemnda i kommunen. Ved gjentatte brudd på forskrifter og driftsplan kan driftsplanstyret utelukke jegeren for resten av jakttiden eller for neste jaktperiode.

Det er også nødvendig med en forpliktende jegerkontrakt for hvert enkelt vald i et driftsplanområde som gir retningslinjer ved feilskyting.

7.0 Forvaltning av hjort i Smøla kommune frem mot år 2016.

Denne forvaltningsplanen har hatt som formål å vise til bestandens utvikling og forvaltning frem til i dag og hvordan den lokale forvaltningen vil bli i de nærmeste årene fremover. Det er i kapittel 5 fastsatt ulike mål og tiltak for de nærmeste årene fremover for å nå fastsatt hovedmål. En ønsker å redusere dagens bestand ned til nivået som var i år 2004 for å redusere mengden beiteskader og produktiviteten i bestanden. En for stor bestand vil også ha andre negative konsekvenser som svakere kondisjon og helsetilstand på dyrene, samt en økt trussel mot det biologiske mangfoldet i området.

En ønsker videre å oppnå en mer lik fordeling mellom kjønn og alder i bestanden for å unngå ubalanse. Fellingsstatistikkene frem til i dag har vist et større uttak av hanndyr, særlig eldre bukker, selv om det er registrert gjennomsnittlig flere hunndyr ved årlige vårtellinger. Det er også skutt flere eldre dyr enn ungdyr under 1.5 år. En bør fremover ha et fokus på å unngå videre ubalanse mellom kjønn og alder i bestanden.

Om en når et kjønns- og alderbalansert uttak vil andelen større produktiv dyr vokse til med god kondisjon – og helsestatus. Disse vil igjen gi kalver av høy kvalitet. Det er i tillegg ønskelig at flere småvald slår seg sammen med de fordelene et driftsplanområde fører med seg og for å kunne heve dagens fellingsprosent.

Et viktig tiltak for å nå disse målene er å organisere bedre innsamling av datamaterialer for å kartlegge dagens bestand. Her er det viktig med et godt samarbeid mellom aktørene for hjorteviltforvaltningen, slik at resultatene kan gi grunnlag for en god og presis forvaltning videre. Ved å etablere et hjortevilråd i kommunen med viltnemnda, representanter fra hvert vald/driftsplansområde og kommunens landbruksavdeling som sekretariat, vil en fremtidig kunne sikre et godt samarbeid mellom aktørene.

Avslutningsvis ønsker man en lokal hjortebestand som er sunn og livskraftig, der de naturlige seleksjonsprosessene er en viktig del av bestandsutviklingen, der den lokale viltforvaltningen òg i fremtiden er basert på høy faglig kompetanse og godt samarbeid mellom jegere, grunneier og den kommunale forvaltningen.

8.0 Litteratur.

- ◆ Norsk Hjortesenter. Hjort. (30.12.09) <http://www.hjorteavl.no/Innhold/Hjort.html> (lest 02.09.10)
- ◆ Hjeljord, O. Viltet. 2008. s. 173- 174.
- ◆ Langvatn, R. 1997. Utviklinga i hjortebestanden 1991- 1996. Et sammendrag over overvåkningsprogrammet. NINA oppdragsmelding 506: 1- 17.
- ◆ Mysterud, A. og Langvatn, R. 2000. Variasjon i vekt og reproduksjon hos hjort i Norge. Hjorteviltet 2000. s. 52- 56.
- ◆ Harris, R.B., Wall, W.A. og Allendorf, F.W.. Genetic consequences of hunting: what do we know and what shall we do? – Wildlife society Bulletin 2002. 30: 634- 643.
- ◆ Statistisk Sentralbyrå. Ny fellingsrekord for hjortejakta (24.03.11) <http://www.ssb.no/vis/emner/10/04/10/hjortejakt/main.html> (lest 27.04.11)